Тарихийобидаларнисақлашвауларнитаъмирлашишлари

ЮсуповаАзиза–101АНТАЁТгуруҳимагистранти;

ЎртаОсиётурлидаврлардақурилгантарихийобидаларвазиёратгоҳларгаж удабоймакон.Юрт мизда ушбу маданий меъросларни сақлашга қаратилган тадбирларнинг олиб борилиши халқимизда маъданийёдгорликларниасрашгакаттаэътиборберилишидандалолатберади.Бу обидаларнингкатт ақисмиЮНЕСКОтомониданинсониятнингумумжаҳонмаданиймеросидебтано линган.Анашунда ймаданийбойликларбиланфахрланишвамаъсулиятҳисларибир-бирибиланузвийбоғлиқ.Ўтганвақтмобайнидаҳамдаинсонларўзларинингмаъсу лиятсизлигитуфай лиюзагакелганасоратларбаъзитарихийобидалрдеворларидаўзизинияққолқолд ирган.Ота-боболаримизмеъморчиликмаданиятининггувоҳибўлганбуобидаларгажудаўйл абваўтаэҳтиёткорл икбиланмуносабатдабўлишимизкерак.Тезкорараалашувларватезликбиланўтказ илганишларфақат жудакамҳоллардагинабизнингтарихийобидаларимизнингсақланишиучунқилг анэнгяхшикўмаги миздир.Бизнингважаҳонтажрибасишуникўрсатадики,обидаларниҳимояқилиш васақлашбутурли соҳаларнингвазифасигакиради.Ҳарбирихтисосликнингваҳарбирмутахассисни нг,таъмирловчиёк итарихчи,қурилишматериаллирибўйичамутахассисёкимуҳандис-олим,геологёкимеъморбўлишиданқаттийназарумумийишдаўзҳиссасибор. Кўпҳоллардатарихийобидаларнитаъмирлашжараёнидабуишларнингҳарбирид ақайсиқурил ишматериалларининиқўллашмақсадгамувофиқдегансаволкўтарилади.Ушбусаво лга2007йилдаОби даларнисақлашмавзусигабағишланганбиринчиўзбек-германёзгиакадемиясидамаърузақилганпрофессорШтеффенЛауэшундайдейд и:“Европадаохирг ийиллардабумасалалардатўплангантажрибашуникўрсатадики,сифатияхшилан ганянгиқурилишм атериалларитарихийбиноларучунҳардоимҳамтўғрикелмасэкан.Ушбусаволгаж авобберишучунқу йидагиучтамуҳимнарсаниинобатгаолишзарурвауларнимасаланингечимисифа тидаҳарбиралоҳид аҳолатда,алоҳидаизчилликбиланўйланганҳолдаишлатишкерак:1)этика,2)техн ологиявақурилиш материаллари,3)тежамкорлик”,дебжавобберган. Табиийки,ҳаммақурилишматериаллариҳамэскиришжараёнинибошиданўтказа ди.Емирили

шжараёнинингтезлигиматериалларнингкимёвийвафизикхусусиятларигаҳамда
атроф-
мухитшарт-
102
шароитларигаваиқлимгаҳамбоғлиқ.якяЄU______я___Замонавийқурилишматер
иаллларинииишлатиш,тарихийбино
лардааввалбўлмаганталофатнипайдобўлишигасабаббўлганхолатлариҳамбўлг
ан.
МарказийОсиёдажойлашгантарихийобидаларнингэнгкўпқисми1900-
йилларда,нисбатантаъмирлашгамухтожхолатларбўлган.Бунгаяққолмисолтари
қасидашаҳармарк
азидажойлашган“Бибихониммасжиди”нингулуғворбиносинингўшадаврдагив
айроналариниайти
бўтишкерак.Бумеъморчиликобидасидаолибборилганкўпсонлитатқиқотлар,ма
ҳаллийолимларто
мониданолибборилишигақарамай,қурилишобидаларинисақлашишларинивaар
хеологиквазифала
рнингжадалбажарилишигасабаббўлдилар.БуўриндаТемурийларсулоласининг
саркориваўзбекми
ллийқахрамониАмирТемурваунингворисларитомониданбунёдэтилганулуғвор
обидаларалоҳидаэ
ътиборгалойиқдир.
Ҳарбирдаврдабунёдэтилгантарихийобидаларйилларўтишимобайнида,табиий
офатлар,зил-
зилаларватурлиҳолатлардаобидаларнингемирилишҳолатигаолибкелади.Тари
хданкелажакавлод
гасўзлабтурувчибундайобидаларнитаъмирлашишларидапрофессор-
олимвамеъморларимизтомониданилмийваамалийишлароли бборилган.Ундаул
аробидаларнингм
устаҳкамлигинитекшириб,биноасосичуқурлигинитекширишорқалиобидаларн
ингбузулишжараё
нигақайдаражадамойиллигинитекширган.Уларнингхулосалариорқалиҳарбир
обидаларнимустаҳ
камлигигақарабтаъмирлашишлариолибборилган.МисолтариқасидаТиллокори
масжидинигмарка
зийгумбазинимустаҳкамлашишларимахсусеростиқурилишлариусулигатаянга
н.Ушбутадбирнип
рофессорАсқарХасановваЎзбекистонРеспубликасимаданиятваспортвазирлиг
инингМаданийоби
даларнисақлашвафойдаланишбўйичаилмий-
ишлабчиқаришБошбошқармаситомониданишлабчиқилди.Текширишишлариқ
ийинхолатни,яъни
ернингқалинлиги12мертгачабўлганэнгюқоримаданийқатламнингжудабўшлиг
инивабузулишжар
аёнларигамоиллигиникўрсатди.2005-

2006йиллардаўтказилгантадбирлардоирасида38табетонқозиқларёрдамидачўкишгамоилбўлганм аданийқатламтуфайлимустаҳкамбўлмаганбиноасосимустаҳкамланди.Бунарсабиноасосиостидаг иерқатламигатушадиганоғирлик,яъниқўшимчақозиқлароркалисезиларликамайдивабуорқалибин очўкишибўйичакўрсаткичларсезиларликамайишгаэришилди.

Хулосақилибайтганда,ҳарбиртарихийобидаларнитаъмирлашвауларнисақлабқолиш,обида ларучункеракливақтдақайтатаъмирлаштадбирлариниўтказишкерак.Бунингнатижасидакелажака влодларимиз,ўзбекбойтарихидансўзлабтурувчиобидаларимизниўзкўзларибиланкўришгамувафф ақбўлади.

Фойдаланилганадабиётлар:

1. Обидаларнисақлашмавзусигабағишланганбиринчиўзбек-германёзгиакадемиясиучунқўлланма.03-21сентябр2007й.ТошкентваСамарқанд-ЎзбекистонРеспубликаси.

2. СалимовО.Тарихийшаҳармарказларинийқайтатиклашдатадқиқотасослари.